

1916
ΚΤ 13

ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩ ΝΑΩ

ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΝΑΟΙΣ

ΤΕΛΟΥΜΕΝΩΝ

ΚΗΔΕΙΩΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΟΣΥΝΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΕΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΙΣ

•••••
1917

Ἡ παροῦσα Τυπικὴ Διάταξις, εὐλογία καὶ κελεύσει τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κ. Γερμανοῦ Ε' τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος συνταχθεῖσα ὑπὸ ἐιδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἧς ἡ ἔκθεσις ἐν τῇ ἀπέναντι κεῖται σελίδι, ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπικυρωθεῖσα δ' ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τίθεται εἰς ἐφαρμογὴν, ἰσχὺν ἔχουσα τελετουργικοῦ θεσμοῦ.

Παναγιώτατε δέσποτα,

Ἀποφάσει τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐγκρίσει τῆς Ὑμ. Παναγιότητος, συνελθοῦσα ἢ ἐπὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Τυπικοῦ Τελεταρχικῆ Ἐπιτροπῆ, ἢ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ ἁγίου Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κ. Κωνσταντίνου, προέδρου, καὶ τῶν μελῶν Μ. Ἀρχιδιακόνου κ. Γεωργίου, Μ. Ἐκκλησιάρχου κ. Κυρίλλου, ἄρχοντος Μ. Χαρτοφύλακος κ. Μ. Γεδεῶν, ἄρχοντος Μ. Πρωτεκδίκου κ. Γ. Παπαδοπούλου, καὶ ἄρχοντος Πρωτοψάλτου κ. Ι. Ναυπλιᾶτου, διεκανόνισεν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς ἑννέα αὐτῆς συνεδρίας τὰ περὶ κηδειῶν καὶ μνημοσύνων, ἅτινα ὑποβάλλει τῇ Ὑμ. Παναγιότητι, διὰ τὰ περαιτέρω. Ἐξαιτεῖται δ' ἐν τέλει τὰς πατρικὰς Αὐτῆς ἐρχὰς πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἐν τῷ ὑπολειπομένῳ ἔργῳ αὐτῆς.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 29 μαΐου 1916

Ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐπιτροπῆς

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ γραμματεὺς

† Μ. Ἐκκλησιάρχης ΚΥΡΙΛΛΟΣ

Παναγιώτατε δέσποτα,

Ἡ Π. Κ. Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ, μελετήσασα μετ' ἐπιστάσεως τὴν εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς Υ. Θ. Παναγιότητος παραπεμφθεῖσαν ἐργασίαν τῆς Τελεταρχικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς νεκρωσίου ἀκολουθίας καὶ τῶν μνημοσύνων, καὶ εὐροῦσα αὐτὴν κατὰ πάντα σύμφωνον πρὸς τὴν ἀρχαίαν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας, τὸ μὲν θερμῶς συγκαίρει τῇ ἐν λόγῳ Τελεταρχικῇ Ἐπιτροπῇ ἐπὶ τῇ ἐμβριθεῖ, κανονικῇ καὶ φιλαρχαίῳ ταύτῃ ἐργασίᾳ, τὸ δὲ εὐλαβῶς παρακαλεῖ τὴν Υ. Θ. Παναγιότητα ὅπως ἀγαθυνομένη ἐγκρίνη τὴν ἐργασίαν ταύτην καὶ διατάξῃ τὰ δέοντα, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν τούτοις διατελεῖ μετ' ἀφοσιώσεως

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 12 ἰουλίου 1916

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ γραμματεὺς

Κωδηκογράφος ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΕΛΩΝΤΑΙ ΑΙ ΚΗΔΕΙΑΙ

Ἡμῖσιαν ὥραν πρὸ τῆς ὀρισμένης διὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ, ὁ νεκρόρος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ μετὰ τῶν λαμπαδούχων, νεκροφόρων καὶ λοιπῶν παίδων, μεταβαίνει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νεκροῦ πρὸς διευθέτησιν τῶν κατὰ τὴν ἐκφορὰν. Εἶτα, προσελθόντων τῶν πατριαρχικῶν ἐφημερίων, τῶν ἱεροψαλτῶν καὶ ἀκολουθῶν τοῦ ἀρχιερέως, προσέρχονται πρὸς αὐτὸν, ἰστάμενον ὄρθιον καὶ φέροντα ἐπανωκαλύμμαχον, οἱ ἱερεῖς ὡσαύτως μετ' ἐπανωκαλυμμαύχου καὶ λαμβάνουσι καιρὸν 1). Ἀμέσως δὲ τότε ὁ ἀρχιερεὺς, φέρων τὸν μανδύαν, τὸ ὤμοφόριον, ἐπιτραχήλιον καὶ ἀνά χεῖρας τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον περιστοιχούμενος δὲ ὑφ' ἑνὸς ἱερέως καὶ ἑνὸς διακόνου προσέρχεται παρὰ τῷ νεκρῷ καὶ δίδει τὸ κεκανονισμένον τρισάγιον 2), μεθ' ὃ γίνεται ἡ ἐκφορὰ βαδίζουσα πάντοτε τὴν πρὸς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν ἄγουσαν συντομωτέραν ὁδὸν καὶ δὴ ὡς ἐξῆς:

Προηγείται α) Ὁ κεχαριστῆς τῆς ἐνορίας, ἔπονται

β) ὁ κρατῶν τὸ κάλυμμα τοῦ φερέτρου,

1) Κατὰ τὰς κηδεῖας, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην πρᾶξιν, οἱ ἱερεῖς δέον γὰ φέρωσι πλὴν τοῦ ἐπιτραχήλιου καὶ τὸ φελώνιον, οἱ δὲ ἀρχιμανδρίται καὶ οἱ λοιποὶ δικαιούμενοι καὶ ἐπανωκαλύμμαχον. Ἀπαγορεύεται δὲ τοῖς προϊσταμένοις τὸ φερεῖν μόνον ἐπανωκαλύμμαχον καὶ ἐπιτραχήλιον.

2) Ἐὰν περισσότεροι τοῦ ἑνὸς ὑπάρχωσιν ἐν τῇ κηδεῖᾳ ἀρχιερεῖς, τότε τὸ κεκανονισμένον τρισάγιον δίδει ὁ προεδρῶν. Περιττεῖται δὲ ὅλως ἢ κατὰ τὴν ἔσοδον ἐκ τῆς οἰκίας ἐπανδληψίς τοῦ τρισαγίου, ὅπερ λέγεται μόνον ἐὰν παρουσιασθῇ ἀνάγκη γὰ διέλθωσιν ἐκ δευτέρου ἐκ τῆς οἰκίας ἢ συγγενικῶν οἰκιῶν.

- γ) οί κρατούντες τούς στεφάνους,
- δ) οί κρατούντες τὰ ἑξαπτέρυγα, ἅτινα πρέπει νὰ ὡσι γυμνά ἄνευ οἰουδήποτε στολισμοῦ,
- ε) εἰς κλητῆρ καὶ εἰς εὐταξίας,
- στ) οἱ ψάλται,
- ζ) οἱ ἱερεῖς ἄλλης ἐνορίας, ἐὰν προσκληθῶσιν,
- η) ὁ πατριαρχικός κληρὸς,
- θ) ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῶν διακόνων, κρατούντων δικηρο- τρικήρα μετὰ τουλίων 3) καὶ ἰσταμένων ἐκατέρωθεν τοῦ ἀρχιερέως,

ι) τὸ φέρετρον, ἐν ᾧ ὁ νεκρὸς, πέριξ τοῦ ὁποῖου αἱ λαμ- πάδες, καὶ ἀκολουθῶς ὁ λαός.

Ἄμα τῇ ἀφίξει τῆς πομπῆς εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν, ὁ κρατῶν τὸ κάλυμμα τοῦ φερέτρου, ὡς καὶ οἱ φέροντες τούς στεφάνους παῖδες, εἰσερχόμενοι εἰς τὸν νάρθηκα ἴσταν- ται κατὰ σειρὰν ἐκατέρωθεν, οὔτοι μὲν πρὸς τὰ δεξιὰ, ἐκεῖ- νος δὲ πρὸς τὰ ἀριστερά. Οἱ νεκροφόροι δὲ ἀποθέντες πρό- τερον τὸ φέρετρον ἐπὶ τραπέζης, πέριξ τῆς ὁποίας τοποθε- τοῦνται αἱ ἑξὼ λαμπάδες, ἕξω τοῦ σωλέα 4) ὑπὸ τὸν μέγαν πολυέλαιον, ἀποσύρονται, καὶ διὰ τῆς βορείας πύλης τοῦ ἁγίου βήματος μεταβαίνοντες ἴστανται εἰς τὸ ὄπισθεν αὐτοῦ διαμέρισμα μέχρι τέλους τῆς ἀκολουθίας.

Ὁ προεξάρχων ἀρχιερεὺς διευθύνεται ἀμέσως πρὸς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ἄνευ τοῦ «εἰς οὐλλὰ ἔτη δέσποτα»,

3) Πρέπει δὲ τὰ δικηροτρικήρα νὰ περβάλλωνται διὰ λευκῶν τουλίων, καθότι τὸ λευκὸν χρῶμα εἶνε σύμβολον τῆς ἀφθαρσίας καὶ θθανασίας, καὶ οὐχὶ διὰ μέλανος, ὅπερ ἡ Ἐκκλησία ὡς σύμβολον μετανοίας καὶ οὐχὶ πένθους γνωρίζει.

Ἐπαγορεύεται δὲ ὁ ἀπὸ τινος ἐπικρατήσας πένθος διάκοσμος τῶν ναῶν, τὰ δὲ συλλυπητήρια δέον ἀπαραβάτως ἐν τῷ νάρθηκι καὶ οὐχὶ ἐν τῷ κυρίως ναῷ νὰ δίδωνται.

4) Κατὰ τοσοῦτον μάλλον καθ' ὅσον κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐδίξιν οἱ

ὅπερ ἐπιφυλάσσεται μόνον διὰ τὸν πατριάρχην, ὡς εἰς τὰς ἐπαρχίας διὰ τὸν κυριάρχον μητροπολίτην, καὶ ἴσταται ἐν τῷ πατριαρχικῷ μὲν θρόνῳ 5), ἐὰν εἰς ἡτῶν συνοδικῶν ἢ τῶν παρεπιδημούντων μητροπολιτῶν, ἐν τῷ παραθρονίῳ δὲ, ἐὰν ἢ εἰς ἓκ τῶν πρώην μητροπολιτῶν ἢ ἓκ τῶν ἐπι- σκόπων. Εἰς τὸ δεύτερον μετὰ τὸν θρόνον στασείδιον, (νῦν τὸ λεγόμενον τοῦ Μ. χαρτοφύλακος) ἴσταται ὁ ἀντιπρόσω- πος τοῦ πατριάρχου, Σημ.) παρ' αὐτὸν εἰς τὴν ἀμέσως κατωτέρα βαθμίδα ὁ Μ. ἀρχιμανδρίτης, ὅταν μὴ προεξάρ- χη ὁ πατριάρχης, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ὁποῖου ὁ πα- τριαρχικός κληρὸς, προεξάρχοντος τοῦ Μ. ἀρχιμανδρίτου, ἴσταται εἰς τὴν σειρὰν τῶν διακόνων ἐκατέρωθεν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ μετ' αὐτὸν ἀκολουθεῖ ὁ ἓκ τῆς ξένης ἐνο- ρίως τοιοῦτος.

Ὁ Ἀπόστολος ἀναγινώσκειται ὑπὸ τῶν κανοναρχῶν τῶν φερόντων ἀρχιερατικὴν χειροθεσίαν ἀναγνώστου, ἠλλείψει δὲ τοιοῦτων ὑπὸ τοῦ διακόνου, ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ κηδεῖα δὲν ὑπάρχη καὶ διάκονος, ἀλλὰ δύο μόνον ἱερεῖς, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸν μὲν Ἀπόστολον λέγει ὁ κατώτερος τῆ τά- ξει, ὁ δὲ ἀνώτερος τὸ Εὐαγγέλιον. Εἰς τὸ τέλος τοῦ Εὐαγγε- λίου ἀντὶ τοῦ «εἰς πολλὰ ἔτη» λέγεται τὸ «Δόξα σοι ὁ Θεὸς δόξα σοι». Κατὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν καταργεῖται τὸ «τὸν δε- σπότην καὶ ἀρχιερέα».

νεκροὶ ἐτίθεντο ἐν τῷ νάρθηκι, ὅπου καὶ ἀνεγινώσκετο ἡ νεκρώσι- μος ἀκολουθία, ὡς τοῦτο τηρεῖται ἄχρις ὥρας ἐν ταῖς ἱεραῖς μοναῖς τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

5) Ὁ δεύτερος τῶν ἀρχιερέων ἴσταται ἐν τῷ παραθρονίῳ, ὁ δὲ τρίτος καὶ οἱ λοιποὶ ἀπέναντι.

Σημ. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ πατριάρχου ἐν ταῖς κηδεῖαις, τοῖς μνημοσύνοις, ὡς καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ἱερᾷ τελετῇ, τελομένη ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ ἢ ἐν οἴκῳ, φέρουσιν ἐπανωκαλύμμαυχον, εἰς ἐνδειξὴν τῆς ἐπισή- μου αὐτῶν ἀποστολῆς.

Ἐπιστάσης τῆς ὥρας τοῦ τελευταίου ἀσπασμοῦ 6), οἱ κρατοῦντες τὰς λαμπάδας καὶ τὰ ἔξαπτέρυγα ἔξέρχονται ἡσύχως καὶ ἀθροῦβως διὰ τοῦ βορείου κλίτους εἰς τὸν περίβολον, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ νεκροφόροι προσερχόμενοι παραλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν καὶ οὕτως ἢ πομπή, καταρτισθεῖσα καὶ πάλιν κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν, πορεύεται μέχρι τῆς κυρίας θύρας τοῦ Ἀγιοταφίτικου Μετοχίου, ὁπότε, μετὰ τὴν τέλεσιν τρισαγίου, ὁ μὲν ἀρχιερεὺς, ὁ κληρὸς, οἱ ψάλται καὶ οἱ λοιποὶ παῖδες εἰσέρχονται εἰς τὸν περίβολον τοῦ Μετοχίου 7), οἱ δὲ νεκροφόροι, ἡγουμένου τοῦ καλύμματος τοῦ φερέτρου, τῶν ἔξαπτερύγων ὄλων καὶ ἑνὸς ἱερέως, ἕκ τῶν διαταγῶν τοῦ ὁποῖου ἔξαρθῶνται οὗτοι, μεταφέρουσι τὸν νεκρὸν εἰς τὸ νεκροταφεῖον 8). Μετὰ ταῦτα ἀπέρχονται εἰς τὰ ἴδια καὶ οἱ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Μετοχίου εὕρισκόμενοι 9).

6 Κατὰ τὴν ἔξοδον ὁ προεξάρχων ἀρχιερεὺς ἀπεκδύεται μόνον τὸν μινδύαν, ὡς καὶ οἱ ἱερεῖς μένουσι μόνον μετὰ τῶν ἐπιτραχήλιων, καὶ οἱ διάκονοι μετὰ ὠραρίων.

7) Ὄταν ὁ νεκρὸς θὰ ταφῆ ἐν τῷ νεκροταφεῖῳ Ἐγρί-καποῦ, τότε ἢ πομπή δύναται νὰ διευθύνηται μέχρις αὐτοῦ, τῆ προηγουμένη συνεννοήσει τῶν συγγενῶν τοῦ νεκροῦ μετὰ τοῦ προεξάρχοντος ἀρχιερέως καὶ τοῦ πρεσβυτερίου τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ.

8) Ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι ἱερεῖς τινές, ἀνευλαβῶς ρίπτουσι τὸ ἐπιτραχήλιον ἐπ' ὤμου, ἀτάκτως καὶ γοργῶς βαδίζοντες, οἱ δὲ νεκροφόροι ἀπεκδύονται τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐπ' ὤμων φέροντες τὸν νεκρὸν σπεύδουσι καὶ οὕτω ἰσαύτως, οὕτω δὲ προκαλοῦσι τὴν ἐπίκρισιν καὶ χλεύην ὁμοθρήσκων τε καὶ ἀλλοθρήσκων, διὰ τοῦτο ἀπαγορεύεται τοῦτο τοῦ λοιποῦ, καὶ ἐπιβάλλεται τοῖς μὲν ἱερεῦσι τὸ φέρειν εὐλαβῶς τὸ ἐπιτραχήλιον καὶ βαδίζειν σεμνοπρεπῶς, τοῖς δὲ νεκροφόροις τὸ φέρειν τὰς στολὰς αὐτῶν μέχρι τοῦ τάφου, τὸ κρατεῖν τὸ φέρετρον εἰς τὰς χεῖρας καὶ οὐχί ἐπ' ὤμου, καὶ βαδίζειν εὐτάκτως.

9) Ἡ αὐτὴ τάξις μετ' ἀναλόγων τροποποιήσεων τηρεῖται καὶ κατὰ τὰς ἄνευ ἀρχιερέως κηδείας.

ΤΙ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΚΗΔΕΙΑΣ

Ἐπιβάλλεται ἢ ἄμεσος ἀγορὰ καὶ κατασκευὴ

α) στολῶν τοῦ πατριαρχικοῦ κλήρου καταλλήλων καὶ ὁμοιομόρφων, συνιδῶν δὲ τῇ ἀρχαίᾳ τάξει τῆς Ἐκκλησίας, ὁ κληρὸς ὀφείλει νὰ λευχειμονῇ·

β) στολῶν τῶν κρατούντων τὰς λαμπάδας καὶ τὰ ἔξαπτερυγα παίδων, φαιοῦ χρώματος, ἐν εἴδει ράσου μετὰ σειρητίου καὶ σταυροῦ ἐπὶ τῶν νώγων χρυσοῦ χρώματος, φαιοῦ σκούφου, καὶ ζώνης περὶ τὴν ὄσφυν, τοῦ αὐτοῦ χρώματος (καὶ οὐχὶ ὠραρίου σταυροειδοῦς)

γ) στολῶν διὰ τοὺς νεκροφόρους φαιοῦ ἐπίσης χρώματος, ἐν εἴδει ράσου καὶ μετὰ πτυχῆς ὀπισθεν, εἰς τὸ μέσον δὲ μετὰ ζώνης καὶ κρωσσῶν λευκῆν 10). Τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς αὐτῶν θὰ ὦσιν ἐν εἴδει σκούφου χαμηλοῦ, φαιοῦ χρώματος, μετὰ λευκοῦ σταυροῦ ἔμπροσθεν·

δ) ἔξ νικελίνων κηροστατῶν (δόλτσιαι) κομφῶν καὶ ἐλαφρῶν·

ε) δύο κιβωτίων, διὰ τὰ ἔξαπτέρυγα καὶ τὰς στολὰς τῶν νεκροφόρων·

ς) ἑνὸς κιβωτίου δερματίνου (βαλίτζα) διὰ τὰς στολὰς τοῦ κλήρου, τῶν ψαλτῶν καὶ τῶν λαμπαδοῦχων·

ζ) τριῶν φερέτρων, ἑνὸς διὰ τὰ παιδιά καὶ δύο (α' καὶ β' τάξεως) διὰ τοὺς μεγάλους, μετ' ἰσαριθμῶν καλυμμάτων κομφῶν·

η) πρὸς διόρθωσιν δὲ τῆς μετὰ τὴν ἔξοδον ἕκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ παρατηρουμένης κατὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς νεκρικῆς πομπῆς ἀγχιῆς, δεῖν νὰ ἀγορασθῆ καὶ διατηρηθῆ νεκροφόρος ἄμικρα, τῆς ὁποίας κατὰ τὴν πομπὴν θὰ ἔ-

10) Αἱ στολαὶ αὗται δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φέρωσιν ἐπ' αὐτῶν στοιχεῖα δηλοῦντα τὰς εἰς β; ἀνήκουσι κοινότητος ἢ σωματεῖα.

πωνται αἱ λοιπαὶ κατὰ σειρὰν διὰ τοὺς συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ ἅμαξαι. 11)

θ) ἀπαγορεύονται οἱ ἐπικήδειοι λόγοι καὶ ἐπιτρέπονται οὗτοι μόνον εἰς ἐπιφανεῖς ὀρθοδόξους, χρησίμους ἠθικῶς τε καὶ ὕλικῶς εἰς τὸ ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν κοινωνίαν, ἐκφωνοῦνται δ' οὗτοι μόνον ὑπὸ κληρικῶν, ὑπὸ λαϊκῶν δὲ οἱ ἐπιτάφιοι.—Ἐπιτρέπονται μᾶλλον οἱ ἐπιμνημόσυνοι, καθ' οὓς ὁ ἱεροκήρυξ ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς θέλει ἀναπτύσσει αὐτήν, πρὸς ἐποικοδόμησιν τῶν ζώντων, μείαν ποιούμενος καὶ ὑπὲρ οὗ τὸ μνημόσυνον τελεῖται.

Ἐν ταῖς κηδεῖαις τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ὅσοι ἠτύχησαν νὰ προσκυνήσωσι τὸν Πανάγιον Τάφον, ὡς καὶ ἐν τοῖς μνημοσύνοις αὐτῶν, οὐδὲν λέγεται ἐπὶ πλέον ἐν ταῖς ἀκολουθίαις τῶν κηδεῖων καὶ μνημοσύνων, εἰ μὴ μόνον προσιτίεται ἡ λέξις «προσκυνητής».

Κατὰ τὰς κηδεῖαις ὡς καὶ κατὰ τὰ μνημόσυνα ἀπαγορεύεται αὐστηρότατα εἰς τοὺς ἱερεῖς, οἷονδήποτε κἂν φέρωσιν ὄφφικιον, ἢ ἀνάγνωσις τῶν ἐξῆς δύο εὐχῶν «Κύριε ὁ Θεὸς ὁ τῆ σῆ ἀρρήτη σοφία» καὶ «Δέσποτα πολυέλεε» προσιδιαζουσῶν μόνον τοῖς ἀρχιερεῦσι, καθ' ὅλα τὰ ἀνεγνωρισμένα Ἁγιασματάρια καὶ Εὐχολόγια. Ἐπιτρέπεται μόνον τὸ «ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων» εἰς τοὺς ἱερεῖς, ἐὰν μὴ προίσταται ἀρχιερεὺς.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Κατὰ τὰς κηδεῖαις, μετὰ τὴν ἐκκίνησιν ἐκ τῆς οἰκίας μέχρι τοῦ ναοῦ καὶ κατὰ τὴν ἐκ τοῦ ναοῦ εἰς τὸ νεκροταφεῖον μετάβασιν, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἴσταται ἢ πομπὴ καὶ νὰ φωτογραφῆται.

11) Ἐπειδὴ παρουσιάσθησαν περιπτώσεις, καθ' ἃς κατὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ ἐκ τῆς οἰκίας μετηνέχθησαν οὗτοι διὰ νεκροφόρου ἀμῆξης εἰς τὸν ναὸν ἐπὶ τὸ ἐπιδεικτικώτερον, τοῦ ἱεροῦ κλήρου περὶ

ΚΗΔΕΙΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΕΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΙ

Ἄμα τῆ θανάτῳ 12) τοῦ πατριάρχου ἀμέσως

α) κρούει πενθίμως ὁ κώδων τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ἐπὶ μίαν ὥραν 13)

β) ἅμα τῆ κρούσει τοῦ κώδωνος, παύει πᾶσα ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς γραφείοις ἐργασία, εἰς ἔνδειξιν πένθους μέχρι τῆς δευτέρας ἀπὸ τῆς ταφῆς ἡμέρας·

γ) παυσαμένης τῆς κωδωνοκρουσίας τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, σημαίνουσιν ἐπὶ μίαν ὥραν οἱ κώδωνες καὶ ὄλων τῶν λοιπῶν ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς·

δ) ὁ πρῶτος τῆ τάξει ἄρχιερεὺς ἐγκαίρως συγκαλεῖ εἰς κοινήν συνεδρίαν τὰ δύο διοικητικὰ τῆς Ἐκκλησίας Σώματα, ἅτινα ἐπισήμως λαμβάνοντα γνῶσιν τοῦ θανάτου τοῦ πατριάρχου ἀγγέλλουσιν αὐτὸν εἰς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα διὰ τῆς ἐξῆς πενθίμου ἀγγελίας

**Ἡ Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος
καὶ**

τὸ Διαιρετὸν Ἐθνικὸν Μικτὸν Συμβούλιον

μετὰ βαθυτάτου ψυχικοῦ ἄλγους ἀγγέλλουσιν ὅτι ὁ παναγιώτατος καὶ σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Κυρὸς . . . . .
ἔξεδήμεσε πρὸς Κύριον τῆ (ἡμέρα δεῖνα) τοῦ (μηνὸς δεῖνα) τῆ (ὥρα δεῖνα) ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.

βαίνοντος, διὰ τοῦτο λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἀρχαίαν τάξιν καὶ συνήθειαν ἀπαγερεύομεν εἰς τὸ ἐξῆς τοῦτο.

12) Ἡ ταρίχευσις τοῦ σεπτοῦ νεκροῦ γίνεται ὑπὸ τῶν νοσηλευτῶν αὐτῶν ἱατρῶν ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, φροντίδι τῆς ἐπὶ τῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπῆς.

13) Ἄν ὁ θάνατος ἐπέλθῃ ἐν ὥρᾳ νυκτός, τότε ἡ κωδωνοκρουσία ἄρχεται περὶ τὸν ὄρθρον.

Τὸ σεπτὸν αὐτοῦ λείψανον κατετέθη ἐν τῷ ιερῷ πατριαρχικῷ ναῷ.

Ἡ κηδεῖα αὐτοῦ γενήσεται τῇ προσεχεῖ (ἡμέρᾳ) τῇ (ἡμερομην.) τῇ (ῶρᾳ).

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ . . . . .

Ἡ δὲ Μ. Πρωτοσυγκελλία ἀπολύει εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐνορίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀρχιερατικῶς ἢ ἱερατικῶς προϊστάμενους τὴν ἔξις ἐγκύκλιον

Σήμερον περὶ τὴν (ῶραν δεῖνα) ὁ παναγιώτατος καὶ σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον.

Τὸ θλιβερὸν ἄγγελμα ἀνακοινούμενοι ὑμῖν, προτρεπόμεθα ὑμᾶς ὅπως, ἀπὸ τῆς αὔριον ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, τελῆτε κατὰ τάξιν τὸ νενομισμένον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς μακαρίας αὐτοῦ ψυχῆς μνημόσυνον, μέχρι δὲ τῆς ἡμέρας τοῦ ἐνταφιασμοῦ αὐτοῦ καθ' ἐκάστην ἡμέραν, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας, ἐπὶ μίαν ῶραν, καθὼς καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ὄλην τῆς κηδεῖας εἰς ἀραιὰ διαλείμματα οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν κρούωσι πενθίμως.

Ἐν τῆς Πατριαρχείois τῇ . . . . .

Ὁ Μ. πρωτοσύγκελλος

ε) Τὰ δύο Σώματα δρίζουσι τελεταρχικὴν ἐπιτροπὴν, ἣτις ἐπιστατεῖ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος προγράμματος καὶ ἣτις ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς συνοδικοῦ ἀρχιερέως, ἐκ δύο συμβούλων, καὶ ἐκ τῶν ὀφθικιάλων τῆς πρώτης πεντάδος, συμμετέχοντος αὐτοδικαίως καὶ τοῦ Μ. ἐκκλησιάρχου, συμπαραλαμβάνουσι δ' οὗτοι καὶ ἄλλους ὡς βοηθοὺς οὓς ἂν κρίνωσι καταλλήλους.

ς) Τὰ δύο Σώματα ἀναγγέλλουσιν ἐπισήμως τὸ θλιβερὸν ἄγγελμα εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, εἰς τὰς πρεσβείας ἐν γένει, καὶ εἰς τοὺς θρησκευτικοὺς ἀρχηγοὺς τῶν λοιπῶν ἔθνων.

ζ) Ἡ δὲ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἀγγέλλει τοῦτο τηλεγραφικῶς εἰς τὰ ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα καὶ εἰς τὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ εἰς τοὺς μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, τὰς ἐξαρχίας, τὸ Ὅρος Σινᾶ, τὰς πατριαρχικὰς καὶ βασιλικὰς μονὰς, καὶ εἰς ἀπάσας τὰς ἐν διασπορᾷ ὀρθόδοξους ἑλληνικὰς κοινότητας.

η) Μετὰ τὴν ταρίχευσιν, ὁ πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπῆς βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Μ. ἀρχιμανδρίτου καὶ τοῦ Μ. συγκέλλου σαβανόνουσι τὸν σεπτὸν νεκρὸν καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν τὴν μεγάλην αὐτοῦ πατριαρχικὴν στολὴν, καὶ καθίζουσιν αὐτὸν φέροντα ἐν τῇ ἀριστερᾷ μικρὸν χρυσοῦν Εὐαγγέλιον ἐπὶ καθέδρας ἐστρωμένης δι' ὀλοσηρικοῦ λευκοῦ χρώματος ἐπὶ τοῦ ἐρεισινώτου αὐτῆς φέρεται δικέφαλος ἀετὸς, ἄνωθεν σταυρὸς, ὀπισθεν δὲ τὸ ἀρχαῖον μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ.

θ) Ἄμα ὡς εὐτρεπισθῆ ὁ σεπτὸς νεκρὸς, καταβιβάζεται αἰρόμενος ὑπὸ τοῦ πρεσβυτερίου τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ. Οἱ βαστάζοντες τὸν νεκρὸν ἱερεῖς φέρουσιν ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον μετὰ ἐπανωκαλυμμαύχου, ἐκατέρωθεν δὲ πορεύονται τέσσαρες διάκονοι, δηλ. ὁ Μ. ἀρχιδιάκονος, ὁ δευτερεύων, ὁ τριτεύων καὶ ὁ διάκονος τῆς σειρᾶς, φέροντες τὴν διακονικὴν αὐτῶν στολὴν καὶ ἀνὰ χεῖρας κρατοῦντες θυμιατήρια καὶ δικηροτρίκηρα. Τῶν διακόνων ἐν τῇ πομπῇ προηγείται ὁ Μ. ἐκκλησιάρχης κρατῶν τὴν ποιμαντικὴν ράβδον καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ πριμικήριος μετὰ τοῦ διβαμβούλου. Πρὸ αὐτοῦ δὲ οἱ χοροὶ, πρὸ τῶν χορῶν δύο κλητῆρες, πρὸ αὐτῶν τὰ ἑξαπτέρυγα, καὶ πρὸ τῶν ἑξαπτερύγων δύο εὐταξίαι καὶ δύο κλητῆρες. Ὅπισθεν τοῦ νεκροῦ ἔρχεται ὁ Μ. πρωτοσύγκελλος φέρων ἐπανωκαλύμμαυχον, ἐξ εὐωνύμου.

μων δὲ ὁ ἀρχιεραματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου μετ' ἐπανωκαλυμμαύχου καὶ ὁ ὑπογραμματεὺς αὐτῆς. Μετὰ τούτους ἔρχονται οἱ ὀφφικιάλιοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ τμηματάρχαι τῶν γραφείων. Ἡ διάταξις αὕτη τῆς καθόδου σχηματίζεται ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Παναγίας.

Πρὸ τῆς ἐκκινήσεως ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου δωματίου τοῦ πατριάρχου, ὁ Μ. ἀρχιμανδρίτης μετὰ τῶν λοιπῶν κληρικῶν ψάλλει τρισάγιον, κατὰ δὲ τὴν εἰς τὸν ναὸν κάθοδον ψάλλεται τὸ «Ἄγιος ὁ Θεὸς ὑπὸ τοῦ πρωτοψάλτου, ὑποβοηθούτων χαμηλῇ τῇ φωνῇ τοῦ λαμπαδαρίου καὶ τῶν δύο δομestίκων.

Ὁ σεπτὸς νεκρὸς ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τίθεται πρὸ τῶν βάθρων τοῦ θρόνου, ὅποτε ὁ Μ. ἐκκλησιάρχης προσαρμῶζει τὴν ποιμαντικὴν ράβδον εἰς τὴν δεξιὰν τοῦ πατριάρχου, καὶ ἀμέσως, τελεταρχοῦντος τοῦ προέδρου τῆς ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπῆς, χοροστατοῦντος ἐν τῷ παρθονίῳ καὶ φέροντος ὠμοφόριον καὶ ἐπιτραχήλιον ἄνευ ποιμαντορικῆς ράβδου, ψάλλεται τρισάγιον καὶ εἶτα τὰ τροπάρια «Μετὰ πνευμάτων . . . . κτλ.» ὑπὸ τῶν χορῶν. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ τρισαγίου ὁ τελεταρχῶν ἀρχιερεὺς μετὰ τοῦ λοιποῦ κλήρου εἰσέρχονται εἰς τὸ ἱερόν καὶ ἀπεκδύονται τὰς στολὰς αὐτῶν, ὁ δὲ Μ. πριμικήριος τοποθετεῖ ἀπέναντι τοῦ πατριάρχου τὸ διβάμβουλον, καὶ εὐθὺς ἄρχεται ἡ ἀνάγνωσις α) τῆς Πεντατεύχου, β) τῶν ψαλμῶν, γ) τῶν τεσσάρων μεγάλων προφητῶν Ἡσαΐου, Ἰερεμίου, Ἰεζεκιὴλ καὶ Δανιὴλ, δ) τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων, ε) τῶν Πράξεων καὶ ς) τῶν Ἀποστολικῶν ἐπιστολῶν ὑπὸ τῶν ἐφημερίων τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ἐκ περιτροπῆς, ἀρχῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ Μ. ἀρχιμανδρίτου 14). Εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην λαμβάνει μέρος καὶ ὁ λοιπὸς ἱερός κλήρος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐγκαίρως

14) Ἀπὸ τῆς καταθέσεως τοῦ σεπτοῦ νεκροῦ ἐν τῷ ναῷ μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κηδείας, ὁ ναὸς μένει ἠνεωγμένος ἡμέρας τε καὶ νυκτὰς,

προσκαλούμενος ὑπὸ τῆς Μ. πρωτοσυγκελλίας, μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κηδείας 15).

1) Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, τελεῖται μνημόσυνον ὑπὸ τοῦ πρώτου τῆ τάξει τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων καὶ δύο ἄλλων μετ' αὐτὸν καὶ ψάλλεται μόνον τὸ «Μετὰ πνευμάτων». Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας ὁ σεπτὸς νεκρὸς τοῦ πατριάρχου τοποθετεῖται εἰς τὸ μέσον τοῦ σωλέα ἐστραμμένος πρὸς τὸ ἱερόν 16).

1α) Τὴν ἑσπέραν τῆς παραμονῆς τῆς κηδείας ὁ ἱερός ναὸς κλείεται πρὸς καθαρισμόν καὶ εὐτρεπισμόν, εἰς οὐδένα ἐπιτρεπομένης τῆς εἰσόδου μέχρι τῆς ὥρας τῆς κηδείας.

1β) Ὁ πρῶτος τῆ τάξει κατὰ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν δὲν χοροστατεῖ, λαμβάνει δὲ καιρὸν ψαλλομένου τοῦ «Αἰνεῖτε», ὅτε ἐξέρχεται τῆς ὡραίας πύλης ἡγουμένων τῶν διακόνων δευτερεύοντος καὶ τριτεύοντος μετὰ δικηροτρικηρίων, φέρων ἐπανωκαλύμμαχον, μανδύαν καὶ ποιμαντικὴν ράβδον. Μεθ' ὃ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἄγιον βῆμα χωρὶς νὰ ψαλῇ τὸ «εἰς πολλὰ ἔτη», ὅπερ οὐδαμοῦ ψάλλεται καὶ καθ' ὅ-

ὅπως προσέρχονται οἱ πιστοὶ καὶ ἀσπάζονται τὴν δεξιὰν τοῦ πατριάρχου.

15 Κατὰ τὰς παρεπιπτώσας τυχὸν λειτουργίας ἢ λοιπὰς ἱερὰς τελετὰς, οἷον κηδείας, βαπτίσεις, κ.τ.τ. ἐν τε τοῖς εἰρηνικοῖς καὶ λοιπαῖς δεήσεσι, μέχρι τῆς ἐκλογῆς τοποτηρητοῦ, ἐγκαταλιμπάνεται τὸ ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ ἔν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ τὸ «ἐν πρώτοις μνήσθητι». Μνημονεύεται δὲ ἡ Ἀ. καὶ Ι. Σύνοδος. Ἐπίσης ἀπαγορεύεται κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας εἰς οἰαδήποτε ἱερὰς τελετὰς νὰ προΐστανται μητροπολίται, ἐπίσκοποι ἢ χωρεπίσκοποι.

16 Καθ' ὅσον τὸ διάστημα τῆς ἱερᾶς λειτουργίας θὰ ἴσταται δεξιόθεν μὲν ὁ Μ. πρωτοσυγκελλος μετ' ἐπανωκαλυμμαύχου, ἀριστερόθεν δὲ ὁ Μ. ἀρχιδιάκονος. Ἐπίσης κατὰ τὸ μνημόσυνον, ὡς καὶ κατὰ τὴν κηδείαν, ἔμπροσθεν τοῦ πατριάρχου ἴσταται διηλεκτῶς ὁ πριμικήριος μετὰ τοῦ διβαμβούλου.

λον τὸ διάστημα τῆς λειτουργίας, οὔτε κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τὸ «Τὸν δεσπότην καὶ ἀρχιερέα».

Κατὰ τὴν δοξολογίαν ἐξέρχονται φέροντες πάντες ἐπανωκαλύμμαχα καὶ ἴστανται ἐκατέρωθεν τοῦ νεκροῦ μέχρι τῆς ὥρας τῆς εἰσόδου, τοῦ πρώτου τῆ τάξει ἱσταμένου δεξιὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐκατέρωθεν κατὰ τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν. Εἰς τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν» ὁ πρῶτος τῆ τάξει εὐλογεῖ, ὡς συνήθως, μὴ ψαλλομένου, ἐννοεῖται, τοῦ «εἰς πολλὰ ἔτη». Ἐπίσης ἀποκλείονται καὶ αἱ φῆμαι.

Κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν Τιμίων Δώρων ὁ τελεταρχῶν ἀρχιερεὺς ἐν μὲν τοῖς ζῶσι μνημονεῖ «τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος» κτλ. ὡς συνήθως, ἐν δὲ τοῖς τεθνεῶσι τοῦ ὀνόματος τοῦ πατριάρχου. Εἰς δὲ τὴν ἀπόλυσιν, ψαλλομένου ὑπὸ τῶν χορῶν τοῦ «Μετὰ πνευμάτων», ἐξέρχονται οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τοῦ συλλειτουργήσαντος ἱεροῦ κλήρου καὶ ἴστανται κατὰ τὴν ἄνω σημειωθεῖσαν τάξιν. Ἐπιστάσης δὲ τῆς ὥρας, ὁ πρῶτος τῆ τάξει ἀναγινώσκει τὴν εὐχὴν «Ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων», ἣν ἐπαναλαμβάνουσι καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιερεῖς καὶ μόνον, οἱ δὲ ἱερεῖς τὸ «Ὅτι σὺ εἶ ἡ Ἀνάστασις», ἀφοῦ τοῦτο ἐκφωνηθῆ ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων πρῶτον. 17)

ιγ') Μίαν ὥραν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας, τὰ μέλη τῆς τελεταρχικῆς ἐπιτροπῆς, φέροντα ἐπί-

17) Προκειμένου περὶ τῆς ἀκολουθίας, ἐὰν μὲν ἡ λειτουργία γένηται κατὰ κυριακὴν, ψάλλεται ὅλη ἡ ἀναστάσιμος τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀκολουθία, νεκρώσιμα δὲ προστίθενται εἰς τὰ ἑξαποστειλάρια ἀντὶ θεοτοκίου, ὁ καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων. Δόξα δὲ τῶν αἰῶνων τὸ τοῦ Πλ. α. „Ἐμνήσθη τὸ προφῆτου“. Μετὰ τὴν εἴσοδον, ἀπολυτικίον τὸ ἀναστάσιμον, εἶτα τὸ νεκρώσιμον ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ „ὁ βᾶθει σοφίας“. Κατόπιν „Μνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθός“ ἐν τῷ ἱερῷ. Ἐὰν μὲν ὑπάρχη δοξολογούμενος ἄγιος, ψάλλεται τὸ ἀπολυτικίον αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ χοροῦ, τὸ δὲ τοῦ ἁγίου τοῦ ναοῦ ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ, ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχη, ψάλλεται ὑπὸ μόνου τοῦ δεξιοῦ χοροῦ

σημον στολὴν, ἄρχονται δεξιούμενα τοὺς προσερχομένους, ὀδηγοῦντα αὐτοὺς εἰς τὰς οἰκείας θέσεις, ὡς ὀρίζει ἐν ἰδίᾳ συνεδριάσει αὐτῆς. Ἐπιστάσης δὲ τῆς ὥρας τῆς κηδείας, κατέρχονται ἐκ τῶν Πατριαρχείων οἱ ἀρχιερεῖς, ἦτοι οἱ συνοδικοὶ, οἱ παρεπιδημοῦντες μητροπολίται, καὶ οἱ ἐπίσκοποι, καὶ ἅπας ὁ συμμεθέξων ἱερὸς κλῆρος, καὶ ὀδηγοῦνται εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα διὰ τῆς ὀπισθίας θύρας αὐτοῦ, ὅπου οἱ μὲν ἀρχιερεῖς ἐνδύονται ἐπιτραχήλιον, ὠμοφόριον καὶ ἐπανωκαλύμμαχον, ἐκτὸς τοῦ πρώτου τῆ τάξει, φέροντος ποιμαντικὴν ράβδον καὶ μανδύαν· οἱ δὲ ἱερεῖς, οἱ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ καὶ οἱ λοιποὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὅσοι δι' ἐγκυκλίου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελτίας προσκαλούμενοι ἵνα προσέλθωσι, φέρουσιν ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον, καὶ ἐπανωκαλύμμαχον οἱ δικαιοῦμενοι. Διάκονοι δὲ φέρονται ὁ δευτερεύων, ὁ τριτεύων, ὁ διάκονος τῆς σειρᾶς, καὶ ὅσοι ἄλλοι προσκληθῶσιν ὑπὸ τῆς Μ. Ἀρχidiaconίας. Μετὰ δὲ τὴν ἐνδυσιν πάντων, ἐξέρχονται οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τοῦ ἱεροῦ κλήρου εἰς τὸν κυρίως ναὸν — καὶ ὁ μὲν πρῶτος τῆ τάξει ἴσταται κατὰ τὴν κηδεῖαν ἐπὶ τῶν βάθρων τοῦ θρόνου, οἱ λοιποὶ ἀρχιερεῖς ἐξαιρετικῶς, διὰ τὸ ὑπάρχειν ἀκόμη πατριάρχην, εἰς τὰ στασίδια τῆς χοροστασίας, οἱ δὲ ἐπίσκοποι εἰς τὸ κατώτερον βᾶθρον ἔμπροσθεν τῶν μητροπολιτῶν 18).

ιδ) Κατὰ τὸν ἔναρξιν τῆς κηδείας, ὁ Μ. πρωτοσύγκελλος καὶ ὁ Μ. ἀρχidiaconος ἴστανται ἐκατέρωθεν τοῦ σεπτοῦ νεκροῦ, οἱ δὲ διάκονοι ἐκατέρωθεν τοῦ πρωτοστατοῦντος ἀρχιερέως. ἐκ τῶν ἱερέων δὲ ὁ μὲν Μ. ἀρχιμανδρίτης, ὁ Μ. σύγκελλος

τὸ ἀπολυτικίον τοῦ ἁγίου τοῦ ναοῦ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ τὸ „Μετὰ τῶν ἁγίων ἀνάπευσον“. Ἐπίστολος νεκρώσιμος „Ὁ θέλω ὑμᾶς ἀγαγεῖν“. Εὐαγγέλιον ἀναστάσιμον. Κοινωνικὸν „Αἰνεῖτε“. Ἐὰν δὲ συμπέση ἡ λειτουργία ἐν καθημερινῇ, ψάλλεται ὅλη ἡ ἀκολουθία τῶν σαββάτων τῶν ψυχῶν, ἐκτὸς τῶν τελουμένων μνημονευμάτων κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων.

18) Πένθιμος διάκοσμος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ παντελῶς ἀποκλείεται.

καὶ πάντες οἱ φέροντες ὀφθίκα πατριαρχικά κύκλω τοῦ πατριάρχου, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου. Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ καθορισμοῦ τῶν ψαλτῶν τῶν ἐνοριῶν, τίνες ἐξ αὐτῶν θὰ συμφάλωσιν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ, ἀπόκειται τοῦτο εἰς τὸν πρωτοψάλτην καὶ τὸν λαμπαδάριον. Ὁ Μ. λογοθέτης ἵσταται ἐν τῷ παραθρονίῳ, οἱ δὲ τῶν Ἁγίων Τόπων ἀντιπρόσωποι ἐν τῷ μεταξὺ τῶν δύο ἀναλογίων χώρῳ, ὅπου παρίστανται καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ τῶν Πατριαρχείων ὀφθικιάλιοι.

ιε) Τὸν ἐπικήδειον ἐκφωνεῖ ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱεράς Συνόδου. Εἰς δὲ τὸ «Δεῦτε τελευταῖον ἀσπασμὸν», οὗτος ἐπιτρέπεται μόνον εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς κληρικοὺς ὑπάλληλους τῶν Πατριαρχείων τοὺς εὕρισκομένους ἐν τῷ σωλέῳ.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς νεκρωσίμου ἱεράς ἀκολουθίας, ἡ ἐκφορὰ γενήσεται κατὰ τὴν ἐπομένην τάξιν :

1) Προπορεύονται εἰς δύο γραμμὰς δημαρχικοὶ κλητῆρες καὶ χωροφύλακες, καθὼς θέλει ὀρίσει ἡ ἐπιτροπή·

2) δύο κλητῆρες τῶν Πατριαρχείων καὶ δύο εὐταξίαι·

3) οἱ μαθηταὶ τῆς ἱεράς Θεολογικῆς Σχολῆς, δύο δὲ ἐξ αὐτῶν φέρουσιν ὁ μὲν δοχεῖον οἴνου, ὁ δὲ δισκάριον δ.πύρων·

4) τὰ ἑξαπτέρυγα, οἱ ψάλται, οἱ διάκονοι καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν τῆς τρίτης τάξεως ἐνοριῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κων)λεως, βαδίζοντες ἀνὰ τέσσαρες. Κατόπιν τὰ ἑξαπτέρυγα, οἱ ψάλται καὶ ὁ κλήρος τῶν τῆς δευτέρας τάξεως ἐνοριῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ εἶτα οἱ τῆς πρώτης τάξεως. Οἱ διάκονοι φέρουσιν ὠράριον, στιχάριον, καὶ θυμιατήριον, οἱ ἱερεῖς φελώνιον καὶ ἐπιτραχήλιον ὡς καὶ οἱ προϊστάμενοι, οἵτινες ἐὰν ὦσιν ἀρχιμανδρίται φέρουσι καὶ ἐπανωκαλύμμαχον·

5) δύο κλητῆρες καὶ δύο εὐταξίαι·

6) οἱ φέροντες τὰ παράσημα τοῦ πατριάρχου, ὀριζόμενοι ὑπὸ τῆς τελεταρχικῆς ἐπιτροπῆς·

7) τὰ ἑξαπτέρυγα τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, οἱ ψάλται, ὁ Μ. ἐκκλησιάρχης μετ' ἐπανωκαλυμμαύχου κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ χαζράνιον, οἱ ἱερεῖς τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ἀνὰ δύο βαδίζοντες, οἱ ἐπίσκοποι, οἱ μητροπολίται ἐπίσης ἀνὰ δύο, καὶ εἶτα ὁ προεξάρχων ἀρχιερεὺς περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν τεσσάρων διακόνων, δευτερεύοντος, τριτεύοντος, ὑπογραμματέως καὶ τοῦ διακόνου τῆς σειρᾶς·

8) ὁ σεπτὸς νεκρὸς, αἰρόμενος ὑπὸ δώδεκα ἱερέων καὶ διακόνων, μετὰ θυμιατηρίων, ἐνδεδυμένων τὰς ἱερατικὰς καὶ διακονικὰς αὐτῶν στολὰς·

9) ὄπισθεν τοῦ σεπτοῦ νεκροῦ ἀμέσως ὀκολουθεῖ ὁ Μ. πρωτοσύγκελλος, ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱεράς Συνόδου καὶ ὁ Μ. ἀρχιδιάκονος·

10) οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἁγίων Τόπων, οἱ σχολάρχαι τῆς Θεολογικῆς καὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς·

11) οἱ θρησκευτικοὶ ἀρχηγοὶ καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν ἄλλων ἔθνῶν·

12) οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἀνακτόρων καὶ τῶν Ὑπουργείων, παραστατούμενοι ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος καποῦ-κεχαγιά καὶ τῶν λοιπῶν τουρκομαθῶν ὑπάλληλων τῆς πατριαρχ. αὐλῆς·

13) οἱ διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν ξένων κρατῶν·

14) οἱ ἐκκλησιαστικοὶ, στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ βαθμοῦχοι (γερουσιασταὶ-βουλευταὶ)·

15) οἱ διευθύνται τῶν Τραπεζῶν·

16) οἱ διευθύνται καὶ αἱ διευθύντρια τῶν ἐθνικῶν σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς·

17) οἱ διευθύνται τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων·

18) οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου·

19) οἱ ἀντιπρόσωποι καὶ ἀνταποκριταὶ τοῦ τύπου γενικῶς·

20) οἱ ὑπάλληλοι τῶν Πατριαρχείων·

21) τὸ τραπεζιτικὸν καὶ ἐμπορικὸν σῶμα·

22) οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν συντεχνιῶν·

23) ἀκολουθῶς δὲ ἅπας ὁ λαὸς 19).

Ἡ πομπὴ ἀναχωρεῖ ἐκ τῶν Πατριαρχείων, χωρεῖ διὰ τῆς μεγάλης ὁδοῦ τοῦ Φαναρίου καὶ βαδίζει πρὸς τὴν παλαιὰν γέφυραν, ἔνθα ἀναμένουσιν ἀτμάκατοι καὶ ἀτμόπλοια.

Ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τὴν γέφυραν, δίδεται τρισάριον καὶ ἐπιβιβάζεται ὁ σεπτὸς νεκρὸς εἰς τὸ ἐκεῖ ὀρισθησόμενον ἀτμόπλοιο, ἐν ᾧ εἰσέρχονται καὶ τρεῖς ἐκ τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων, οἱ χωρεπίσκοποι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κων)λεως, ὁ πατριαρχικὸς κλῆρος, οἱ πατριαρχικοὶ ὀφφικιάλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ, οἱ ἀνώτεροι πατριαρχικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ συγγενεῖς τοῦ σεπτοῦ νεκροῦ, καὶ ὅσοι ἐκ τῶν ἐπισήμων θελήσουσι νὰ παρακολουθήσωσι μέχρι τῆς τελευταίας κατοικίας. Ὅσοι δὲ ἐκ τοῦ λαοῦ θελήσουσι νὰ παρακολουθήσωσιν, εἰσέρχονται εἰς τὰ λοιπὰ ἐκεῖ ἀναμένοντα ἀτμόπλοια.

Ἐκ τῆς παλαιᾶς γεφύρας τὰ ἀτμόπλοια μεταβαίνουν εἰς Ψωμαθεῖα, ἔνθα τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ ἀτμοπλοίου τοῦ σεπτοῦ νεκροῦ ὑποδέχεται ὁ ἱερός κλῆρος τῶν πέντε ἐνοριῶν Ψωμαθειῶν, ὁπότε γίνεται ἡ ἀνασυγκρότησις τῆς νεκρικῆς πομπῆς κατὰ τὴν ἑξῆς τάξιν:

1) προπορεύονται αἱ ἄμαξαι αἱ φέρουσαι τὸν ἱερὸν κλῆρον,

2) ἔπεται ἡ νεκροφόρος ἄμαξα,

3) πάσαι αἱ λοιπαί.

Ὅταν φθάσῃ ἡ πομπὴ εἰς τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν (Βαλουκλή), εἰσάγεται ὁ σεπτὸς νεκρὸς εἰς τὸν ναόν, ἔνθα ψάλλεται τρισάριον, μετὰ δὲ τοῦτο ἐνταφιάζεται ἐν ἐπὶ τούτῳ εὐτρεπισθέντι τάφῳ ἐν τῇ περιοχῇ τῶν πατριαρχικῶν τάφων 20).

19) Πάντας τοὺς ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 14 καὶ ἐφεξῆς μέχρι τοῦ 22 προσκαλεῖ ἡ τελεταρχικὴ ἐπιτροπὴ. Ἐὰν δὲ προσέλθωσι καὶ ἀγῆματα ἑένων φυλακίδων, ἐπίσης τὸ ἔργον αὐτῶν καθορίζεται ὑπὸ τῆς τελεταρχικῆς ἐπιτροπῆς, ὡς καὶ ἡ θέσις τῆς στρατιωτικῆς μουσικῆς καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀποσπασμάτων.

20) Τὸ κεκανονισμένον πρῶτον τεσσαρακονθήμερον μνημόσουν

ΚΗΔΕΙΑ ΠΡΩΗΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

α) Ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον πρώην πατριάρχου, ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συγκαλεῖ ἕκτακτον συνέδριον τῆς ἱεράς Συνόδου, εἰς ἣν ἀναγγέλλει τὸν θάνατον τοῦ πρώην καὶ ὀρίζεται ἀμέσως τελεταρχικὴ ἐπιτροπὴ πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τῆς κηδεΐας 21).

β) Τὸν θάνατον ἀγγέλλουσιν ἡ ἱερά Σύνοδος καὶ τὸ Μ. Συμβούλιον.

γ) Ἐὰν ὁ σεπτὸς νεκρὸς εὐρίσκηται ἐντὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἡ κηδεΐα τελεῖται ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς ἱεράς Συνόδου, παρισταμένων καὶ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου καὶ πάντων τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ὀφφικιάλων καὶ πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων.

δ) Ὁ σεπτὸς νεκρὸς μεταφέρεται ἐφ' ἑσπέρας διὰ νεκροφόρου ἀμάξης ἀπὸ τῆς οἰκίας ὑπὸ τοῦ Μ. ἀρχιμανδρίτου καὶ τίθεται ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ, ὅστις καὶ μένει ἀνοικτὸς, ἵνα προσέρχωνται οἱ πιστοὶ πρὸς ἀσπασμόν. Μέχρι δὲ τῆς ἐνάρξεως τῆς νεκρωσίου ἀκολουθίας οἱ πατριαρχικοὶ ἐφημέριοι ἀναγινώσκουσι τὴν Ἀγίαν Γραφήν, καθὼς ὠρίσθη ἐν τῷ τυπικῷ τῆς κηδεΐας τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ πατριάρχου.

ε) Οἱ κώδωνες τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ κρούουσι κατὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ σεπτοῦ νεκροῦ εἰς τὸν ναόν, ὡς καὶ ἐπὶ μίαν ὥραν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κηδεΐας.

τοῦ αἰοιδίου πατριάρχου τελεῖται ὑπὸ τοῦ διαδόχου μετὰ τὴν ἐνθρόνισιν αὐτοῦ.

21) Ἐὰν μὲν ἐπιτρέψῃ ὁ πατριάρχης, ὁ νεκρὸς τοῦ αἰοιδίου πρώην πατριάρχου τίθεται ἐπὶ καθέδρας μεθ' ἄλλης τῆς ἀρχιερατικῆς στολῆς, εἰ δὲ μή, τὸ ἱερὸν αὐτοῦ σκῆνος τίθεται ἐν τῷ φερέτρῳ, φέρον ἐπιτραχήλιον, μικρὸν ὠμοφόριον, καὶ ἐπανκαλύμμαχον, καὶ εὐαγγέλιον εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα.

ς) Πάντας τοὺς ἀντιπροσώπους καὶ λοιποὺς ἐπισήμους δεξιούται καὶ τοποθετεῖ ἀρμοδίως ἢ τελεταρχικὴ ἐπιτροπή.

ζ) Ἐπικήδειος ἐκφωνεῖται ὑπὸ τοῦ Μ. ἱεροκήρυκος.

η) Μετὰ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν, τρεῖς συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς καὶ ὁ ἱερός κληρὸς τῶν Πατριαρχείων, ἡγουμένων τῶν ψαλτῶν, προπορεύονται τοῦ νεκροῦ μέχρι τῆς ἐξωθύρας τῶν Πατριαρχείων, ὅπου ὁ σεπτὸς νεκρὸς τίθεται ἐπὶ τῆς νεκροφόρου ἀμάξης πρὸς μεταφορὰν αὐτοῦ εἰς τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν (Βαλουκλή). 22) Πρὸ τῆς νεκροφόρου ἀμάξης, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ ὁ ἱερός κληρὸς προπορεύονται ἐφ' ἀμαξῶν καὶ μεταβαίνουσιν εἰς τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν, ἔνθα ὑποδέχονται τὸν σεπτὸν νεκρὸν ὁ ἐκεῖ ἀρχιερατικὸς πρίστάμενος μετὰ τοῦ ἱεροῦ κληρῶν, καὶ οἵτινες ἀπὸ κοινοῦ βαίνουν εἰς τὸν ἐκεῖ ἱερόν ναόν, ἔνθα ψάλλεται τρισάγιον, μεθ' ὃ γίνεται ὁ ἐνταφιασμὸς εἰς ἐπὶ τούτῳ εὐτρεπισθέντα τάφον ἐν τῇ περιοχῇ τῶν πατριαρχικῶν τάφων 23).

ΚΗΔΕΙΑ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ

α) Ἐπὶ τῷ θανάτῳ συνοδικοῦ ἀρχιερέως ὁ πατριάρχης συγκαλεῖ ἕκτακτον συνεδρίαν τῆς ἱεράς Συνόδου, εἰς ἣν ἀναγγέλλει τὸν θάνατον τοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ.

22) Ἐκτός ἐάν ὁ ἀοιδίμος ἔχη δηλώσει τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐνταφιασμὸν ἀλλαχοῦ.

23) Πρὸ τῆς κηδείας τελεῖται τὸ νομομισμένον τριήμερον μνημόσυνον ὑπὸ ἑνὸς ἢ τριῶν ἀρχιερέων. Ἐν ἣ δὲ περιπτώσει ὁ ἀοιδίμος ἀποθάνῃ ἐκτός τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς θέλει τηρηθῆ τὸ αὐτὸ πρόγραμμα τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας ἧς προΐσταται ὁ κανονικὸς μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας μετὰ ἀρχιερέων συνοδικῶν κατωτέρων κατὰ τὸ συνταγματικόν. Ἡ αὐτὴ τάξις τηρεῖται καὶ ἐν κηδείᾳ πρώην πατριάρχου ἄλλου κλήματος.

β) Ἡ ἱερά Σύνοδος ἀγγέλλει δι' ἀγγελτηρίων τὸν θάνατον τοῦ μεταστάντος συνοδικοῦ διὰ τοῦ γραφείου αὐτῆς.

γ) Ὁ νεκρὸς τίθεται ἐν τῷ φερέτρῳ φέρων ἐπιτραχήλιον, ὤμοφόριον, καὶ ἐπανωκαλύμμαυχον, μετὰ Εὐαγγελίου.

δ) Ὁ σεπτὸς νεκρὸς φέρεται ἀφ' ἑσπέρας εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν διὰ νεκροφόρου ἀμάξης, ὅπερ δὲν θὰ γίνηται διὰ τοὺς μὴ συνοδικοὺς ἀρχιερεῖς.

ε) Μέχρι τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας ἐκ περιτροπῆς ἀναγινώσκουσι τὴν Ἀγίαν γραφὴν οἱ πατριαρχικοὶ ἐφημέριοι, ἐν τῷ πατρ. ναῷ.

ς) Ἐν τέταρτον τῆς ὥρας πρὸ τῆς κηδείας ἄρχεται ἡ πένθιμος κωδωνοκρουσία, ὅτε κατὰ ἀρχαίαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν οἱ σεβασμιώτατοι συνοδικοὶ καὶ εἶτα τὸ πρεσβυτέριον τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ μετὰ τῶν διακόνων ἡγουμένου τοῦ Μ. Ἀρχidiaκόνου προσέρχονται καὶ λαμβάνουσι καιρὸν παρὰ τοῦ πατριάρχου, φέροντος ἐπανωκαλύμμαυχον, πρὶν κατέλθῃ ἐν τῷ ναῷ (τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων φερόντων ἐπίσης ἐπανωκαλύμμαυχα). Ἀκολουθῶς οἱ σεβασμιώτατοι συνοδικοὶ κατέρχονται εἰς τὸν ἱερόν ναόν, ἐνδύονται ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ βήματος ἐπιτραχήλιον καὶ ὤμοφόριον καὶ ἀναμένουσιν ἐν αὐτῷ τὴν ἐν τῷ ναῷ κάθοδον τοῦ πατριάρχου, οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ οἱ διάκονες ἐνδεδυμένοι τὰς στολὰς τῶν ἀναμένουσι τὸν πατριάρχην εἰς τὸν νάρθηκα. Τοῦ πατριάρχου κατελθόντος εἰς τὸν ναόν καὶ φέροντος μανδύαν οἱ χοροὶ ψάλλουσι τὸ «Εἰς πολλὰ ἔτη». Εἶτα ἀνέρχεται εἰς τὸν θρόνον καὶ ἐνδύεται τὸ ἐπιτραχήλιον καὶ ὤμοφόριον, μετὰ τὸ εὐλογητὸν προπορευομένου τοῦ Μ. Ἐκκλησιάρχου ἐξέρχονται ἐκ τῆς Ὁραίας Πύλης κατὰ τάξιν οἱ σεβασμιώτατοι ἀρχιερεῖς συνοδικοὶ, οἵτινες ποιοῦντες ὑπόκλισιν πρὸ τοῦ πατριάρχου καταλαμβάνουσι τὰς οἰκείας αὐτῶν θέσεις, τοῦ ἀρχιερατικοῦ στασειδίου τοῦ κηδευομένου μένοντος λόγῳ τιμῆς κενοῦ.

ζ) Ἐπικήδειον ἐκφωνεῖ ὁ Μ. ἱεροκήρυξ.

η) Μετὰ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν τίθεται ὁ νεκρὸς ἀπὸ τῆς ἀποβάθρας τοῦ Φαναρίου ἐντὸς ἀτμοπλοίου καὶ ὀδηγεῖται εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν, πρὸς ταφὴν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ, ἡγουμένων τριῶν ἀρχιερέων καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ κλήρου 24).

24) Οἱ σχολάζοντες μητροπολίται ἐνταφιάζονται ὡς θέλει διατάζει ὁ κατὰ καιρὸν πατριάρχης.

ΠΩΣ ΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΤΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Ἐν τῷ ἔσπερινῷ, πρὶν σημᾶν ὁ κώδων, πρέπει νὰ εὐρίσκηται ἐν τῷ σωλέῳ ἐπὶ τραπέζης φερούσης ὀθόνην λευκοῦ χρώματος μετὰ σταυρῶν χρυσῶν, καὶ κηροπηγίου μετὰ λαμπάδος, εἰς δίσκος κολλύβων 25).

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐνάτης, ἀναγινωσκομένης ἐν τῷ νάρθηκι, καὶ τὴν μικρὰν ἀπόλυσιν, ἐνδύεται ὁ ἀρχιερεὺς τὸν μανδύαν, εἰ μὲν τυγχάνει μητροπολίτης εἰς τὸ ἐνδότερον μέρος τοῦ ναοῦ, ὀλίγον ἐσώτερον τῆς θέσεως, ἐν ἣ ἐνδύεται αὐτὸν ὁ πατριάρχης, εἰ δὲ πρῶην μητροπολίτης ἢ ἐπίσκοπος ἔτι ἐνδότερον 26).

Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔσπερινοῦ, ψαλλομένου τοῦ πρώτου ἀπολυτικίου τροπαρίου, ὁ ἀρχιερεὺς ἐνδύεται τὸ ὠμοφόριον καὶ ἐπιτραχήλιον. Μετὰ δὲ τὸ τέλος αὐτοῦ ψάλλεται τὸ «Μετὰ πνευμάτων δικαίων» ἀρχομένου τοῦ δεξιοῦ χοροῦ, ὅτε καὶ ἐξέρχονται ἐκ τοῦ ἱεροῦ βήματος ὁ τε ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος φέροντες πλήρεις τὰς ἱερατικὰς καὶ διακονικὰς αὐτῶν στολὰς, τοῦ μὲν ἱερέως κρατοῦντος τὰ ὀνόματα τῶν ὑπὲρ ὧν τὸ μνημόσυνον τελεῖται, τοῦ δὲ διακόνου τὸ θυμιατήριον, καὶ ἴστανται ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς τραπέζης προσβλέποντες πρὸς τὰ κόλλυβα. Ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔσπερινῷ γίνε-

25) Ἰστέον ὅτι, κατὰ τὴν ἔψησιν τῶν κολλύβων τούτων συναναμίνονται καὶ ὁ μετὰ τὴν κηδείαν ὑπὸ τῶν οἰκείων τοῦ ἀποβιώσαντος ἀποσταλεῖς εἰς τὴν ἐκκλησίαν σίτος καὶ ἐπὶ 40θήμερον καθαγιασθεὶς διὰ τρισάγιων. Κατ' ἀρχαίαν ἐπίσης συνήθειαν καλὸν νὰ προσκαλῆται ὁ ἱερεὺς, ἵνα ψάλλῃ τρισάγιον ἐπὶ ἐψηνεμένων κολλύβων.

26) Κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν, ἐν τῷ πατρ. ναῷ ὡς καὶ ἐν πάσι τοῖς λοιποῖς ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἀπαγορεύεται τὸ προηγεῖσθαι τῶν ἀρχιερέων λαμπάδα. (Ἴδε Σύνταγμα ἱερῶν κανόνων, Ἑλλάκη καὶ Ποτλὴ τόμ. Δ' σελ. 545 καὶ τόμ. Ε' σελ. 329).

ται μᾶλλον τρισάγιον παρά μνημόσυνον, διὰ τοῦτο ἀπαγορεύεται τὸ «Αἰωνία ἡ μνήμη».

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Εἰς τὰ κατὰ σάββατον τελούμενα μνημόσυνα ψάλλονται αἱ ὑπὸ τοῦ τυπικοῦ καθοριζόμεναι καταβασίαι, οὐχὶ δὲ ὁ εἶρμος τῆς τρίτης ψδῆς, μήτε τῆς ἕκτης, μήτε καὶ τῆς ὀγδόης· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κανόνος, τοῦ κοντακίου, καὶ τοῦ μνηολογίου, ἀμέσως ἐξέρχεται ὁ ἀρχιερεὺς, κατὰ τὴν ἐν τῷ τυπικῷ τῶν κυριακῶν καθοριζομένην τάξιν, καὶ χοροστατεῖ εἰς τὸ παραθρόνιον, ὁπότε μετὰ τὸ «εἰς πολλὰ ἔτη» ἄρχονται ψαλλόμεναι αἱ καταβασίαι. Εἰσέρχεται δ' εἶτα εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα κατὰ τοὺς αἶνους, καθ' ὃν χρόνον ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ ψάλλεται ἀργῶς τὸ «Αἰνεῖτε», ἵνα ὁ ἀρχιερεὺς λάβῃ καιρὸν. Μετὰ δὲ τὸ «Σοὶ δόξα πρέπει, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν», ὅπερ ἀναγινώσκειται χῦμα ὑπὸ τοῦ ἱερέως, γίνεται ἔκτενης καὶ μετὰ τὴν ἔκτενή τὰ ἀπόστιχα, ὁπότε ἐξέρχεται ἐκ τοῦ ἱεροῦ βήματος ὁ ἀρχιερεὺς, ἐνδεδυμένος τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν μετὰ ἐπανωκαλυμμαύχου.

Μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον (27), δέον ἀπαραιτήτως νὰ ἐκφωνῆται ὑπὸ τοῦ διακόνου ἢ ἔκτενης καὶ νὰ μνημονεῦῃ οὗτος τοῦ ὀνόματος, ὑπὲρ οὗ τελεῖται τὸ μνημόσυνον. Κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν Τιμίων Δώρων, πρῶτον μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τὰ ὀνόματα τῶν ζώντων καὶ εἶτα τὰ ὑπὲρ ὧν τὸ μνημόσυνον τελεῖται. Μετὰ δὲ τὸ «Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου»

27) Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ἀποστόλου γίνεται ὑπὸ κανοναρχῶν, φερόντων χειροθεσίαν ἀναγνώστου. Τὸ δὲ Ἅγιος ὁ Θεὸς τοῦ βήματος κατ' ἀρχὴν ψάλλεται, ἐὰν μὲν λειτουργῇ ἀρχιερεὺς, ὑπὸ τῶν λειτουργούντων ἱερέων, ἐὰν δὲ πατριάρχης, ὑπὸ τῶν συλλειτουργούντων ἀρχιερέων. Ἐπειδὴ δὲ ἐνδεχόμενον ἱερεῖς τινες νὰ ἀγνοῶσι μουσικὰ διὰ τοῦτο καλὸν ἐστὶ, πρὸς ἀποφυγὴν χασμῶδίας, νὰ προσέρχωνται εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα οἱ ἔχοντες χειροθεσίαν κανονάρχαι καὶ ψάλλται.

ψάλλει ὁ δεξιὸς χορὸς τὸ «Μετὰ πνευμάτων δικαίων», ὅτε καὶ ἐξέρχεται ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τοῦ λοιποῦ κλήρου (28), τῶν ἱερέων κρατούντων ἀπαραιτήτως κηρία ἀνημμένα, τῶν δὲ διακόνων τὰ δικηροτρύκηρα μετὰ θυμιατηρίου. Κατὰ τὴν εἴσοδον προηγούνται οἱ ἱερεῖς, κατὰ τὴν εἰθισμένην τάξιν, καὶ εἶτα ὁ ἀρχιερεὺς ἔχων πρὸ αὐτοῦ ἐκατέρωθεν τοὺς διακόνους. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὅλης ἐπιμνημοσύνου ἀκολουθίας, οἱ ψάλλται ἐκ τρίτου ψάλλουσι τὸ «Αἰωνία ἡ μνήμη» ὠρισμένως εἰς Γ' ἤχον, μεθ' ὃ τὸ «Εὐλογία Κυρίου», καὶ γίνεται ἀπόλυσις ὑπὸ τοῦ τελεταρχοῦντος, ψαλλόντων τῶν ψαλτῶν τὸ «Τὸν δεσπότην καὶ ἀρχιερέα», ὁπότε ὁ ἀρχιερεὺς (σφραγίζει) εὐλογεῖ διὰ τοῦ δικηροτρύκηρου τὸν λαόν. Ἡ δὲ διανομή τοῦ ἀντιδώρου ἐν τοῖς μνημοσύνοις γίνεται ὑφ' ἑνὸς ἐκ τῶν λειτουργούντων ἱερέων. Ἀπόλυσις «Ὁ καϊνεκρῶν καὶ ζώντων». Ὁ ἀρχιερεὺς ἀπεκδυθεὶς τὴν λειτουργικὴν αὐτοῦ στολὴν, ἐξέρχεται ἐκ τῆς νοτίας πύλης τοῦ ἱεροῦ βήματος μετὰ ἐπανωκαλυμμαύχου, πρὸς μετάβασιν εἰς τὸ νεκροταφεῖον.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τὰ κόλλυβα πρέπει νὰ εὑρίσκωνται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρὶν ἔλθῃ ὁ ἀρχιερεὺς, ὃς πρὸ τῆς χοροστασίας, εὑρισκόμενος ἐν τῷ ἱερῷ βήματι τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, ἀναγινωσκομένου τοῦ κοντακίου, ἐξέρχεται, φορῶν ἐπανωκαλύμμαυχον, ἐκ τῆς νοτίας θύρας τοῦ ἱεροῦ βήματος κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν :

Προηγεῖται ὁ ἀνώτερος τῶν ἱερέων κρατῶν τὴν ποιμαντικὴν ράβδον, ἔπεται δὲ ὁ ὑποδεέστερος κατὰ τὴν τάξιν ἱερέως, ἀμφότεροι μετ' ἐπανωκαλυμμαύχου. Εὐθύς δὲ μετὰ τὸν ἀρχιερέα φέροντα ἐπανωκαλύμμαυχον, ἔπονται καὶ οἱ

28) Ἰστέον ὅτι, τόσον κατὰ τὰς κηδεῖας ὅσον καὶ ἐν τῇ τελείᾳ τοῦ μνημοσύνου, ὑπαρχόντων ψαλτῶν, ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ἱερὸν κλήρον, οὐτινος ἔργον ἐστὶ τὸ εὐχετικὸν μέρος, τὸ ψάλλειν τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν, ἧς ἡ ψαλμωδία εἰδικῶς ἀνήκει τοῖς ψάλταις.

λειτουργήσοντες διάκονοι. Ἡ ἀκολουθία διευθύνεται εἰς τὴν κεντρικὴν θύραν τοῦ νάρθηκος, ὅπου καὶ ἐνδύεται ὁ ἀρχιερεὺς τὸν μανδύαν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω 29).

Καιρὸν λαμβάνει ὁ ἀρχιερεὺς ψαλλομένου ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ τοῦ «Αἰνεῖτε» ἀργῶς, ὁπότε, γινομένης ὑπ' αὐτοῦ μυστικῶς τῆς ἀπολύσεως τοῦ ὄρθρου, διευθύνεται κατ' εὐθείαν εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα χωρὶς νὰ εὐλογήσῃ τὸν λαὸν, εὐθύς δὲ ἀμέσως ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ χοροῦ ἀρχεται ψαλλόμενον τὸ πρῶτον τροπάριον τῶν αἰνῶν.

Ἐξέρχεται δὲ εἰς τὴν δοξολογίαν κατὰ τὴν προδιαγραφείσαν τάξιν εὐθύς ὡς ἀρχίσῃ τὸ «Δόξα Σοι τῷ δεῖξαντι τὸ φῶς» καὶ διευθύνεται εἰς τὸν θρόνον 30), ἔχων ἔνθεν καὶ ἔνθεν πλησίον αὐτοῦ τοὺς διακόνους καὶ ἐκατέρωθεν μετὰ τοὺς διακόνους τοὺς ἱερεῖς, οὐδαμῶς ἐπιτρεπομένου νὰ ἴσταται ὁ πρῶτος ἱερεὺς παρὰ τῷ ἀρχιερεῖ.

Ἐπειδὴ παρατηροῦνται κινήσεις καὶ χασμωδία εἰς τὴν μεταβίβασιν τῆς ἀρχιερατικῆς φυλλάδος κατὰ τὴν εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα μετάβασιν, διὰ τοῦτο, ἀπὸ τῆς ἐξόδου ἐκ τοῦ ἱεροῦ βήματος μέχρι τῆς ἐκ νέου εἰσόδου ἐν αὐτῷ δέον νὰ κρατῇ αὐτὴν ὁ τελευταῖος τῶν ἱερέων. Ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ οὐ μόνον ἐν τοῖς μνημοσύνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἀρχιερατικαῖς λειτουργίαις μόνον ἡ φήμη τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ψάλλεται καὶ ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ἐκτός. Σημειωτέον ὅτι, ὅταν λειτουργῇ ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς ἱεράς Συνόδου, τὸ «Κύριε σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς» ψάλλεται τρίς μόνον ἐν τῷ ἱερῷ, ἡ δὲ φήμη τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τρίς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ δις ὑπὸ τῶν χορῶν τῶν ψαλτῶν. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐὰν συλλειτουργήσωσι

29) Κατὰ τὰς κυριακὰς ἀπαγορεύεται νὰ τελῆται ἐν τῷ πατρ. ναῷ μνημόσυνον ὑπὸ ἐπισκόπου.

30) Ὅταν συλλειτουργῶσι πλείονες τοῦ ἐνὸς ἀρχιερεῖς, ὁ μὲν πρῶτος τῆ τάξεϊ ἴσταται εἰς τὸ πορθρόνιον, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπέναντι

μόνον τὰ μέλη τῆς ἱεράς Συνόδου, κελεύσει πατριαρχικῶς.

Εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν, ὅσοιδήποτε καὶ ἂν ὦσιν οἱ συλλειτουργοῦντες ἀρχιερεῖς, τὸ «Κύριε σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς» λέγεται ἅπασι μὲν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ δις ἐκτός, τοιοῦτοτρόπως δὲ καὶ ἡ φήμη τοῦ πατριάρχου. Ἀπαγορεύεται ἐκτός τῆς φήμης τοῦ πατριάρχου πᾶσα ἄλλη. Κατὰ δὲ τὴν ἐκφώνησιν τῆς πατριαρχικῆς φήμης δὲν πρέπει νὰ ἐξέρχεται καὶ εὐλογῇ ὁ ἀρχιερεὺς.

Ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, τελουμένου μνημοσύνου, μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον οἱ χοροὶ ψάλλουσι τὸ «Δόξα Σοι Κύριε» καὶ οὐχὶ τὸ «Εἰς πολλὰ ἔτη». Ἡ αὕτη διάταξις καὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ ὄρθρου 31).

Κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν Τιμίων Δώρων ἐν τῷ μνημοσύνῳ τῶν ὀνομάτων ἰσχύουσιν ὅσα κατὰ τὰ μνημόσυνα τῶν σαββάτων ἐλέχθησαν 32). Κατὰ τὸν «Ἀμωμον» ἐὰν ὑπάρχη πατριαρχικὸς ἀντιπρόσωπος ἴσταται μετὰ ἐπανωκα-

31) Πρὸς ἄρσιν τῆς χασμωδίας, ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς, ὅταν κατέλθῃ ὁ ἀρχιερεὺς νὰ ἀσπασθῇ τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ τὸν Ν ψαλμὸν, τὸ συγχρόνως ψάλλειν τοὺς χοροὺς τὸν μὲν ἀριστερὸν τὸν στίχον τοῦ ψαλμοῦ, τὸν δὲ δεξιὸν τὸ „Εἰς πολλὰ ἔτη“, ἀλλὰ δέον ἀφοῦ συμπληρωθῇ ὁ στίχος, ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ, τότε νὰ ἀρχιστοῦν ὁ δεξιὸς νὰ ψάλλῃ τὸ „Εἰς πολλὰ ἔτη“, ὁ δὲ ἀριστερὸς τὴν συνέχειαν, ἀφοῦ ψαλῇ τὸ „Εἰς πολλὰ ἔτη“. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς εὐλογεῖ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ στίχου „Ἴδοὺ γὰρ ἀλήθειαν“ τοῦ Ν ψαλμοῦ. Ἐπίσης ἀπαγορεύεται τὸ συγχρόνως ψάλλεσθαι κατὰ τὸ „Κύριε Κύριε ἐπίβλεψον“ ἐν μὲν τῷ ἱερῷ ὑπὸ τῶν ἱερέων τὸ „Ἅγιος ὁ Θεός“, ἐν δὲ τῷ κυρίως νοῷ ὑπὸ τῶν ψαλτῶν τὸ „Εἰς πολλὰ ἔτη“ καὶ δέον ὅπως μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ „Εἰς πολλὰ ἔτη“ συνεχίζωσιν οἱ ἱερεῖς ἐντὸς τοῦ βήματος τὸ „Ἅγιος ὁ Θεός“.

32) Εὐκταῖον ἦθελεν εἶναι εἰ πρὸ τῆς ποραλαβῆς τοῦ ἁγίου ποτηρίου κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν Τιμίων Δώρων ὁ λειτουργῶν ἀρχιερεὺς ἔγονυπέτει εἰς τὴν ὠραίαν πύλην κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, εὐλαβῶς τηρουμένην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων ἄχρι σήμερον (Πρβλ.

λυμμαύχου εἰς τὸ στασείδιον τὸ λεγόμενον νῦν τοῦ Μ. χαρτοφύλακος, τὸ παραπλεύρως τοῦ παραθρόνιου κείμενον. Εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς εἰς τὸ παραθρόνιον. Μετὰ τὸ «Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου» ἐξέρχεται ὁ ἱερὸς κληρὸς, ὡς ὠρίσθη εἰς τὰ κατὰ σάββατα μνημόσυνα. Ἡ ἀπόλυσις ἡ ἀναστάσιμος 33).

ΙΕΡΑΤΙΚΑ ΣΥΛΛΕΙΤΟΥΡΓΑ

Ἐναγινωσκομένου τοῦ κανόνος λαμβάνουσι καιρὸν συγχρόνως οἱ ἱερεῖς μετὰ τῶν διακόνων. Ἀπαγορεύεται εἰς τὸν προεστάμενον ἢ εἰς πάντα ἄλλον ἱερέα ἕνεκα δῆθεν ὑπηρεσίας ἢ ἄλλου τινὸς λόγου τὸ λαμβάνειν ἰδιαιτέρως καιρὸν. Οἱ ἀνεγνωρισμένοι ἀρχιμανδρίται δικαιοῦνται, ὅταν λαμβάνωσι καιρὸν καὶ ἱεουργῶσι, νὰ φέρωσιν ἐπανωκαλύμμαυχον καὶ σταυρόν. Κατὰ τὴν εἴσοδον συμπάλλουσι τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν» καὶ εἰσέρχονται εἰς τὸ ἱερόν, ὅτε ὁ πρῶτος

καὶ Εὐχολόγιον ἐκδ. Βενετίας 1691 σελ. 226 καὶ ἀνεγίνωσκε τὰς δύο γνωστὰς συγχωρητικὰς εὐχὰς „Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν" καὶ το „Δέσποτα Πολυέλεε" καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἐγειρόμενος ἐμνημόνευεν, ὡς συνήθως.

33 Ἐκ τῆς ἀφορμῆς τῆς διακανονισεως τῶν δεόντων γενέσθαι ἐν τοῖς μνημοσύνοις ὀρίζεται τοῦντεῦθεν ὅπως πρὸ τοῦ „Πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες" ὁ διάκονος ἐξέρχεται ἐν ταῖς ἀρχιερατικαῖς λειτουργίαις ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ὡς συμβαίνει ἐν τῷ πατρ. ναφ, καὶ ἐκφωνεῖ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων πατριρχῶν, ἐπισυναπτομένου καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκείου μητροπολίτου· καὶ τοῦτο ἵνα ἀφ' ἐνὸς μὲν παρουσιάζηται ἡ κατὰ τὸν Ἐκκλησια εὐχομένη ὑπὲρ ὕψιαις καὶ διαφυλάξεως τῶν κορυφῶν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐυψοῦται τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ καὶ τρίτον, ὅπως ἀναφέρηται ἐτι ἅπασι τὸ ὄνομα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἀφοῦ ἄλλως τε καὶ ἐν ἅπασιν τοῖς παλαιοῖς χειρογράφοις τῶν λειτουργιῶν ρητῶς ἀναφέρεται. Καὶ ἐν τῷ πατρ. ναφ, δεόν νὰ γίνηται τοῦτο δσάκις κελεύσει

τῆ τάξει ἱερεὺς θυμιᾷ, συμπαλλομένου παρ' ὄλων τοῦ ἀπολυτικίου τῆς ἡμέρας. Κατὰ τὸ συλλεΐουργον, οἱ ἱερεῖς συμπάλλουσι τὸ «Μνήσθητι Κύριε», τὸ κοντάκιον καὶ τὰς δύο στάσεις τοῦ τρισαγίου ὕμνου. Ἀπαγορεύεται εἰς αὐτοὺς αὐστηρῶς, συνωδὰ ταῖς ἐγκυκλίαις 11 Σεπτεμβρίου 1890, Διονυσίου Ε', καὶ 18 Νοεμβρίου 1897, Κωνσταντίνου Ε', ἡ ψαλμωδία τοῦ «Κύριε σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς» καὶ τοῦ «Ἐπάκουσον ἡμῶν», αἰ φῆμαι, καὶ τὸ κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν Τιμίων Δύρων δημοσίᾳ μνημόνευμα ζώντων καὶ τεθνεώτων.

Μετὰ τὸ «Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου», ψάλλονται ὑπὸ τῶν ψαλτῶν τὸ «Μετὰ πνευμάτων δικαίων», ὡς εἴρηται ἐν τῇ διατάξει τοῦ ἀρχιερατικοῦ μνημοσύνου, ἐξέρχονται οἱ ἱερεῖς μετὰ τῶν διακόνων καὶ ἴστανται κύκλῳ τῆς τραπέζης, ἐν τῷ μέσῳ ἴσταμένου τοῦ πρῶτου τῆ τάξει ἱερέως, ὅστις καὶ μόνον λέγει τὸ «Ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων». Μετὰ τὸ «Αἰωνία ἡ μνήμη» ψαλλόμενον ὑπὸ τῶν ψαλτῶν, ἀπέρχονται πάντες οἱ ἱερεῖς εἰς τὸ ἱερόν βῆμα, ὁ δὲ πρῶτος τῆ τάξει λέγει ἀπὸ τῆς ὠραίας πύλης τὸ «Εὐλογία Κυρίου» καὶ τὴν ἀπόλυσιν, ὡς εἴρηται.

πατριαρχικῆ τελείται συνοδικῆ λειτουργία.

Ὅρίζεται προσέτι ὅπως μὴ ἐπιτρέπωνται εἰς τὰ μνημόσυνα ἀργὰ πανηγυρικὰ μαθήματα, ἥτοι δοξολογία, Δύναμις, ἀλληλουσία καὶ καλλοφωνικοὶ εἰρμοί.

Τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, ὡς καὶ ἡ κυριακὴ προσευχὴ ἀπαγγέλλεται ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς πατριαρχ. αὐλῆς κατὰ τὴν τάξιν τὴν ἐν τῷ γνωστῷ Συνταγματίῳ τοῦ Χρυσάνθου—ἐν ἀπουσίᾳ δὲ αὐτῶν ὑπὸ τινος τῶν ἱερέων—ἐν δὲ τοῖς ἐνοριακοῖς ναοῖς, ἐν ἀπουσίᾳ τῶν ἄνω ἀναφερομένων, τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, ὡς καὶ ἡ κυριακὴ προσευχὴ, δεόν νὰ ἀπαγγέλλεται ὑπὸ ψαλτῶν φερόντων ἀρχιερατὶ ἢν χειροθεσίαν.

Ἐν τε τῷ πατρ. ναψ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς εἰς τὸ „Ἐν πρώτοις μνήσθητι“ εἰ μὲν λειτουργεῖ μητροπολίτης οἱ συλλειτουργοῦντες ἱερεῖς ποιοῦνται τὴν ἀναφορὰν τοῦ ὀνόματος τοῦ λειτουργοῦντος μητροπολίτου, εἰ δὲ λειτουργεῖ ἐπίσκοπος ποιοῦνται τὴν ἀναφορὰν τοῦ ὀνόματος τοῦ πατριάρχου καὶ συγχρόνως μετ' αὐτὴν, τοῦ λειτουργοῦντος ἐπισκόπου.

Ἀπαγορεύεται ἡ τέλεσις μνημωσύνων ἀπὸ τῆς παρασκευῆς τοῦ Λαζάρου μέχρι τῆς διακαινησίμου, καὶ ἀπο τῆς κυριακῆς τῆς πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως μέχρι τῶν Θεοφανείων, συμπεριλαμβανομένων ἐπίσης καὶ κατὰ πάσας τὰς δεσποτικὰς καὶ θεομητορικὰς ἑορτάς.

